

กองระบาดวิทยาครบรอบ 25 ปี
25th ANNIVERSARY DIVISION OF EPIDEMIOLOGY

ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๔๐
๓ ตุลาคม ๒๕๔๐

VOLUME 28 : NUMBER 40
OCTOBER 3, 1997

ISSN 0125-7447

การเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
DIVISION OF EPIDEMIOLOGY MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

สารบัญ CONTENTS

รูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ และยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี 553

รูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี

Model is Conscious Prevent and Control of AIDS and Drug dependend
in Secondary and Vocacioncl trianing School in Uthaihani.

ศวีวรรณ เศรษฐพานิช

(SREEWAN, SETHPANICH.)

นักวิชาการควบคุมโรค 7

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุทัยธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ หารูปแบบในการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ และยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ดำเนินการจัดประชุมสัมมนาสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด โดยการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและจัดให้มีการปฏิญาณตนว่า จะไม่ประพฤติดนให้เสี่ยงต่อการติดยาเสพติดและโรคเอดส์ วัดผลของรูปแบบโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละและการทดสอบไคสแคว

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน/นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 772 คน เป็นชาย 325 คน (42.10 %) หญิง 447 คน (57.90 %) เป็นนักเรียนมัธยมศึกษา 693 คน (89.77 %) นักศึกษาระดับอาชีวศึกษา 79 คน (10.23 %) จากการประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการใช้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ได้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโอกาสที่ตนเองมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์หรือไม่พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองไม่เสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์ การป้องกันตนเองไม่ให้ติดเชื้อเอดส์และยาเสพติด

นักเรียน/นักศึกษาว่าครั้ง ซึ่งบอกวิธีการป้องกันการติดเชื้อและการป้องกันโรคเอดส์ไม่ชัดเจน ซึ่งในการสัมมนาได้ร่วมกันสรุปความรู้ที่จำเป็นและแจกเอกสารแก่นักเรียนนักศึกษาทุกคน ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่ตอบว่า ยาบ้า ร่องลงมา คือ ยาบ้าและบุหรี่ ยาเสพติดชนิดอื่นๆและบุหรี่ ตามลำดับ ความคิดเห็นต่อรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติดส่วนใหญ่เห็นว่า การปฏิบัติตามรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด มีผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์และยาเสพติดของตน ความคิดเห็นต่อรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด ในนักเรียนมัธยมศึกษาและนักศึกษาอาชีวศึกษาไม่แตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหาร สถานศึกษาอาจนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ สถานศึกษาเพื่อสร้างจิตสำนึกในการป้องกันโรคเอดส์ และยาเสพติดแก่นักเรียนทั้งระดับมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาได้

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการแพร่ระบาดของปัญหาเอดส์และยาเสพติดนับว่า มีความสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ในสังคมของประชาชนเป็นอย่างมาก จากการประมาณโดยใช้ข้อมูลทางระบาดวิทยาพบว่า ปี 2539 มีผู้ติดเชื้อเอดส์แล้ว 6-8 แสนคน ในจำนวนดังกล่าวหนึ่งในสี่เป็นวัยรุ่นและในปี 2543 คาดว่า จะมีผู้ติดเชื้อเอดส์ประมาณ 2-4 ล้านคน และ 6 แสนคน จะเป็นเยาวชนอายุระหว่าง 15-25 ปี สำหรับปัญหายาเสพติดนั้นสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้ทำการสำรวจปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศเมื่อปี 2537 พบว่า หมู่บ้าน/ชุมชนจำนวน 53,107 ที่ตอบแบบสอบถามมีปัญหาเสพติดจำนวน 20,835 แห่ง และในจำนวนนี้ พบว่า หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาเสพติดในกลุ่มนักเรียนจำนวน 1,229 แห่ง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปัญหาเสพติดได้แพร่ระบาดเข้าสู่สถาบันการศึกษาแล้ว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต

จังหวัดอุทัยธานี พบผู้ป่วยเอดส์รายแรกเมื่อปี 2534 จนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2539 ได้รับรายงานผู้ป่วยเอดส์และผู้ติดเชื้อที่มีอาการจำนวน 114 คน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดในภาคเหนือแล้วนับว่า สถานการณ์ยังไม่รุนแรงเช่นจังหวัดอื่น ๆ โดยเฉพาะในภาคเหนือตอนบน เช่นเดียวกับปัญหาเสพติด ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดพบว่า จังหวัดอุทัยธานีมีปัญหาเสพติดในกลุ่มนักเรียนน้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือ จากสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เอื้อต่อการเพิ่มขึ้นของปัญหาเอดส์และยาเสพติดในปัจจุบันส่งผลให้แนวโน้มของปัญหามีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ถ้าไม่มีมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็เหมาะสม จึงนับว่าเป็นโอกาสที่ดีในการที่จะหารูปแบบในการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติดแก่กลุ่มเยาวชน ก่อนที่จะเกิดปัญหาที่รุนแรงดังเช่นจังหวัดอื่น ๆ

2.วัตถุประสงค์

- 1.เพื่อให้ให้นักเรียน/นักศึกษา ได้รับความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด
- 2.เพื่อสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด แก่นักเรียนมัธยมศึกษาและนักศึกษาอาชีวศึกษา

3.เพื่อให้นักเรียน/นักศึกษาเป็นแกนนำในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีและการติดเชื้อเอดส์

3.วัสดุและวิธีการศึกษา

1.รูปแบบการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

2.วิธีการศึกษา รูปแบบในการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา โดยประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) และจัดปฏิกิริยาตนเองหน้าพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่า จะไม่ประพฤติตนให้เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีและติดเชื้อเอดส์ วัตถุประสงค์ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น

3.ขนาดตัวอย่าง เลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sample) จาก 21 สถานศึกษา จำนวน 1,000 คน โดยมีนักเรียน/นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม 772 คน (77.20 %)

4.สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

2) สถิติวิเคราะห์ โดยใช้การหาค่า Chi-Square Test

5.ระยะเวลาในการศึกษา จัดสัมมนาเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2539

4.ผลการศึกษา

1. นักเรียน/นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 772 คน (77.20 %) เป็นชาย 325 คน (42.10 %) หญิง 447 คน (57.90 %) เป็นนักเรียนมัธยมศึกษา 693 คน (89.77 %) นักศึกษาอาชีวศึกษา 79 คน (10.23 %)

2. จากกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในขั้นตอนของการใช้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (Experience) ได้สอบถามความคิดเห็นก่อนเข้าสู่กระบวนการสะท้อนความคิดและถกเถียง (Reflect and Discussion) สรุปความคิดเห็นของนักเรียน/นักศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโอกาสที่ตนเองมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีหรือไม่พบว่า ส่วนใหญ่ (84.60 %) เห็นว่าตนเองไม่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี โดยให้เหตุผลว่าตนเองไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงและตนเองยังอยู่ในวัยเรียน เป็นต้น สำหรับผู้ที่คิดว่าตนเองเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี (15.40 %) ให้เหตุผลว่าตนเองอาจได้รับเชื้อเอชไอวีจากการใช้ชีวิตประจำวันเช่นการใช้ของมีคมร่วมกับบุคคลอื่น เป็นต้น

2.2 การป้องกันตนเองไม่ให้ติดเชื้อเอชไอวี นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 43.90 ตอบได้ถูกต้องครบถ้วนครอบคลุมวิธีการติดต่อของโรคเอดส์ ร้อยละ 49.10 ตอบได้ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วนตามวิธีการติดต่อของโรคเอดส์ และร้อยละ 7.0 ตอบไม่ถูกต้อง

2.3 การป้องกันตนเองจากการติดเชื้อเอดส์ของนักเรียน/นักศึกษพบว่า ร้อยละ 49.70 สามารถตอบได้ถูกต้องตามหลักการป้องกันยาเสพติด ร้อยละ 45.70 ตอบได้ถูกต้องแต่ไม่ครอบคลุม และร้อยละ 4.50 ตอบไม่ถูกต้อง

2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสารเสพติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาในปัจจุบันพบว่า ร้อยละ 83.81 ตอบว่า ยาบ้าแพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 11.79 ตอบว่า ยาบ้าและนูรี ร้อยละ 3.24 ตอบว่า ยาเสพติดชนิดอื่น ๆ เช่นสารระเหย กัญชา และร้อยละ 1.66 ตอบว่า นูรี เป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาในปัจจุบัน

3. ความคิดเห็นของนักเรียน นักศึกษาต่อผลของรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติดพบว่า นักเรียน นักศึกษาจำนวน 664 คน (86.0 %) เห็นว่าการปฏิบัติตามตามรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี มีผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์และยาเสพติดของตนโดยนักเรียน/นักศึกษาส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เมื่อได้ปฏิบัติตามต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วต้องปฏิบัติตาม และนักเรียน/นักศึกษาจำนวน 108 คน (14 %) มีความเห็นว่า การปฏิบัติตามตามรูปแบบในการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด ในนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ไม่มีผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์และยาเสพติดของตน โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าการมีพฤติกรรมต่างๆ นั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้ประพฤติไม่เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของนักเรียน/นักศึกษาต่อผลของรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด

ประเภทสถานศึกษา	จำนวน(คน)	ความคิดเห็นต่อผลของรูปแบบ				หมายเหตุ
		มีผล	ร้อยละ	ไม่มีผล	ร้อยละ	
1.มัธยมศึกษา						
-มัธยมต้น (ม.1-3)	450	376	83.56	74	16.44	
-มัธยมปลาย (ม.4-6)	243	216	88.89	27	11.11	
รวมระดับมัธยมศึกษา	693	592	85.43	101	14.57	
2.ระดับอาชีวศึกษา						
-ปวช.1-3	68	61	89.71	7	10.29	
-ปวส.1-2	11	11	100	0	0	
รวมระดับอาชีวศึกษา	79	72	91.14	7	8.86	
รวมมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา	772	664	86.00	7	14.0	

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่าง ประเภทสถานศึกษากับความคิดเห็นต่อผลของรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด ในนักเรียนมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานีพบว่า ประเภทของสถานศึกษากับความคิดเห็นต่อรูปแบบฯไม่ขึ้นต่อกัน หมายความว่า การจัดรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติดในสถาบันการศึกษาทั้ง 2 แห่ง มีผลไม่แตกต่างกัน

(อ่านต่อหน้า 565)

รูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี
(ต่อจากหน้า 557)

ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทสถานศึกษากับความคิดเห็นต่อผล

ของรูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด

ประเภทสถานศึกษา	ความคิดเห็นต่อผลของรูปแบบฯ		หมายเหตุ
	มีผล	ไม่มีผล	
มัธยมศึกษา	592	101	$\chi^2=1.92397$ P-Value=0.16542
อาชีวศึกษา	72	7	

5. สรุปอภิปรายผล

1. การวิจัยปฏิบัติการรูปแบบในการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ในขั้นตอนของการใช้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน โดยการตอบแบบสอบถามนั้น

1.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์ ซึ่งส่วนใหญ่ตอบว่าตนเองไม่เสี่ยงด้วยเหตุผลที่ว่า ตนเองไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงและยังอยู่ในวัยเรียน สำหรับกลุ่มที่ตอบว่าตนเองมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์นั้น ให้เหตุผลว่าอาจติดโรคเอดส์จากการใช้ชีวิตประจำวันได้ จะเห็นได้ว่านักเรียน/นักศึกษาที่มีความคิดเห็นไปใน 2 แนวทาง อย่างไรก็ตาม ในการสัมมนาครั้งนี้ได้มีการฉายปัญหาและสรุปประเด็นว่า การติดเชื้เอดส์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถานภาพ แต่ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมเสี่ยงหรือไม่ ทั้งนี้ ประเด็นเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ โดยไม่คาดคิดในวัยรุ่นก็เป็นประเด็นที่ต้องระมัดระวังด้วย

1.2 ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อโรคเอดส์และโรคเอดส์นั้น พบว่า เกือบครึ่งหนึ่งยังตอบไม่ครอบคลุมและร้อยละ 4.5 และ 7.0 ตามลำดับตอบไม่ถูกต้อง แสดงให้เห็นว่า นักเรียน/นักศึกษา ที่เข้าร่วมสัมมนา ยังมีความรู้ไม่ชัดเจนในการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์และโรคเอดส์ ซึ่งปัจจัยด้านความรู้ความสำคัญเป็นลำดับแรก นอกจากปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการสัมมนาได้มีการฉายปัญหาและสรุปประเด็นร่วมกัน เพื่อให้ให้นักเรียน/นักศึกษาได้รับความรู้ที่ชัดเจนถูกต้อง และมีการจัดนิทรรศการและแจกเอกสารเกี่ยวกับโรคเอดส์และยาเสพติด โดยได้รับการสนับสนุนสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มวัยรุ่นจากสำนักนายกรัฐมนตรี

1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสารเสพติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่า ยาบ้าเป็นสารเสพติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียนมากที่สุด รองลงมา คือ ยาบ้ากับบุหรื สารเสพติดอื่น ๆ เช่น สารระเหย และมูรี ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของประเสริฐ ดันสกุล (2533:ค) ซึ่งพบว่า สารเสพติดที่พบในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ สารระเหย กัญชาและยา กระตุ้นประสาท ซึ่งเป็นข้อมูลเมื่อปี 2533 และเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น และเนื่องจาก เวลาผ่านไปหลายปีและสภาพสิ่งแวดล้อมและ

สังคมเปลี่ยนไป แต่ก็สอดคล้องกับกระแสข่าวการแพร่ระบาดของยาบ้าซึ่งมีผู้ทั่วไปในสังคม จนรัฐบาลได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการรณรงค์ป้องกันและปราบปรามอย่างจริงจังในปี 2539-2540

1.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของการปฏิญาณตนตามรูปแบบในการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด ในนักเรียนมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ที่พบว่า มีนักเรียน/นักศึกษาที่มีความเห็นว่า มีผลต่อการป้องกันโรคเอดส์และยาเสพติดของคนถึงร้อยละ 86 นั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของโสภา หูพิกุลชัย และคณะ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านยาเสพติดทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย จำนวนประเทศละ 150 คน มีความเห็นด้วยกับการนำหลักธรรมของศาสนามาช่วยในการป้องกันยาเสพติด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ คณะอนุกรรมการศึกษาวิจัย ศูนย์ประสานงานองค์การเอกชนต่อต้านยาเสพติด สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย(ศสท.) ซึ่งได้ศึกษาโดยการสัมภาษณ์และสอบถามผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ประเทศละ 100 คน พบว่า ในด้านการป้องกันยาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดเห็นว่า วิธีการเผยแพร่ให้เห็นโทษของยาเสพติด และวิธีการให้ผู้รู้ทางศาสนาเข้ามามีบทบาทในการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดก็จะช่วยได้มาก

6. ประโยชน์และข้อเสนอแนะ

1.รูปแบบในการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด ในนักเรียนมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี สามารถดำเนินไปได้โดยบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้และอาจนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาต่าง ๆ ซึ่งอาจประยุกต์การปฏิญาณตนของนักเรียนช่วงเช้าแถวหลังจากการเคารพธงชาติแล้ว ก็จะมีผลให้นักเรียน/นักศึกษาส่วนใหญ่ เกิดเจตคติและค่านิยมที่เหมาะสม และเกิดจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด

2.ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบในการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์และยาเสพติด เป็นรายโรงเรียน เพื่อวัดผลของโครงการที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม และองค์กรเอกชน . คู่มือวิทยากรสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์ จังหวัดกำแพงเพชร : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร ,2539.

กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. รายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์ ปีที่ 27

ฉบับที่ 6S : 30 มิถุนายน 2539.

บุญธรรม กิจปริดาวิสุทธิ. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร :

B & B Publishing, 2535.

ประเสริฐ ดันสกุลและคณะ. สภาพการใช้สารเสพติด และทัศนคติเกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2533(1990). รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู, 2533.

วิจิตร ศรีสุพรรณ และคณะ. การพยาบาลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์. จังหวัดเชียงใหม่ :

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2537.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. สรุปข้อมูลงานวิจัยยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร :
วรรณิการพิมพ์, 2533.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. สภาพปัญหาเสพติดในประเทศไทย
จากแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานยาเสพติดระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ปี 2537. รายงานการวิจัย.
กรุงเทพมหานคร : 2537. (อัดสำเนา)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. คู่มือการจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดประจำปี
2539. กรุงเทพมหานคร : 2539. (อัดสำเนา)